

EVOLUCIÓ DE L'AGRICULTURA AL BAIX TER FRUCTICULTURA, EVOLUCIÓ I SITUACIÓ ACTUAL

Aquest article és un extracte del treball del mateix títol de Roser Vidal i Dolors Roset que va ser premiat pel Consorci de la Costa Brava en l'edició de 1990 dels Premis de Recerca, que convoca anualment, i que publiquem amb aquest motiu.

Introducció

Aquest estudi, està centrat a la zona del baix Ter, als municipis següents: l'Escala, Torroella de Montgrí, Pals, Albons, la Tallada, Bellcaire, Verges, Ullà, Serra de Daró, Ultramort, Gualta, Fontanilles, Foixà, Jafre, Colomers i Parlavà.

L'objectiu del nostre treball es centra bàsicament en el sector agrícola i tracta d'estudiar aspectes relacionats amb l'agricultura tals com: la seva evolució en els darrers anys, l'especialització agrària cap a la fruita i la problemàtica en què es troba aquest sector actualment.

Metodologia

Primerament cal dir que hem dividit aquest estudi en dos grans apartats: un tracta de l'evolució de l'agricultura en general en aquesta zona i l'altre està centrat en el sector fruiter i la seva problemàtica actual.

Per treballar el primer apartat (*N. de l'e.: que no recollim en aquest resum*) ens hem basat en dades extretes de les superfícies ocupades per cultius que ens han cedit la Cambra Agrària Provincial de Girona. Per veure l'evolució de l'agricultura hem treballat aquestes dades dels anys 1971 i 1989. Com que creïem que era un període massa llarg vam pensar que seria interessant tenir dades dels principis de la dècada dels 80 i vam analitzar les dades publicades en el «Cens agrari de les comarques gironines 1981» publicat per la Cambra Agrària Provincial. Malgrat tot, aquestes dades només les vam utilitzar quan analitzàvem la distribució de les terres de conreu de secà, de regadiu i l'evolució general de la terra conreada. Quan vam fer l'anàlisi per productes agrícoles les vam haver de desestimar ja que la metodologia emprada era diferent de la utilitzada per a les superfícies ocupades per cultius i llavors i ens distorsionava el resultat.

Per treballar el segon apartat (*N. de l'e.: que recollim parcialment en aquest resum*), corresponent a l'especialització fruitera de la zona i la seva problemàtica, ens hem basat en dades de les superfícies ocupades per cultius dels anys 1971 i 1989. Pel que fa a la distribució de fruiters per municipis a més de treba-

llar les dades abans esmentades també hem utilitzat dades obtingudes pel Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de l'any 1986.

Fins aquí l'estudi es basa en analitzar quina ha estat l'evolució d'aquest sector en aquest període de temps.

Per estudiar la situació actual de l'agricultura al baix Ter i més concretament la fructicultura i la problemàtica que presenta, ho hem fet a partir d'enquestes, perquè sobre aquest tema no hi ha dades estadístiques i per tant per poder-ho comprovar ens hem hagut de remetre a fer un estudi directe sobre el terreny. Ens hem adreçat a persones que són professionals de la fructicultura i que viuen directament aquest món i també a personal tècnic vinculat a la millora de la producció en quant a qualitat i a quantitat. A l'annex del treball es troba el guió de l'entrevista realitzada a aquestes persones.

Problemàtica actual del sector fruiter

Hem entrevistat cinc pagesos, el gerent d'una cooperativa i diferents tècnics del mas Badia. Aquesta petita mostra no pretén donar uns resultats estadístics sinó que ens apunta quina és la problemàtica actual del sector (...).

Problemes d'estructura

(...) Pel que fa a la grandària de les parcel·les, tots convergeixen en el fet que són massa petites i això pressuposa un obstacle per a la tecnificació i, per tant, a la millora de la rendibilitat. Per resoldre aquesta problemàtica hi ha una tendència a adquirir les parcel·les properes a l'explotació, això s'ho poden permetre els pagesos amb més recursos però els petits pagesos no tenen prou mitjans per fer-ho ja que els seus ingressos no els ho permeten, i això fa preveure la desaparició d'aquests.

Respecte a l'edat de les plantacions, cal dir que la majoria són molt envellides. Aquestes estaven en plena producció als anys 70 i produïen fruita de gran qualitat. Actualment, malgrat les inversions que s'hi fan, s'ha reduït la qualitat i el calibre de la fruita. Això, és un endarreriment respecte a altres regions com Lleida i la Rioja que sempre han anat plantant i ara estan en plena producció.

També tenen molta competència amb la fruita francesa ja que en els últims anys s'han reconvertit les plantacions amb ajudes de la Comunitat Econòmica Europea.

En aquesta zona, on el sector turístic i de serveis té un pes molt important, en produir-se la crisi fruitera, les activitats empresarials i les inversions s'han adreçat cap a aquests altres sectors on treuen alts rendiments en un període de temps més curt. Això no ha passat a Lleida i la Rioja, sobretot, ja que no tenen aquesta alternativa i per tant han fet grans inversions en la fructicultura per tal d'augmentar la producció.

Segons la informació rebuda, les plantacions del baix Ter tenen una mitjana de 20-25 anys, i si ho comparem amb els anys de producció d'una pomera i un presseguer, que són de 18-20 anys en la pomera i de 14-15 anys en un presseguer, veiem que aquests fruiters estan a la fase final de la seva vida produc-

tiva, i que, per tant, en lloc d'aportar beneficis al pagès, porta unes grans despeses amb uns rendiments cada vegada més baixos.

Problemes de qualitat de la fruita

(...) Actualment per poder competir en els mercats s'exigeix que la poma tingui bona presència, per això s'ha d'eliminar el *rossetting* i s'ha d'augmentar el calibre del fruit. També s'exigeix que la poma vermella tingui una coloració més intensa i uniforme. Aquestes premisses abans no eren contemplades en el mercat, però ara ho exigeix la CEE i a més també han canviat les preferències dels consumidors que valoren més una bona presentació que no pas el bon gust de la fruita.

La poma de Girona, tot i que era molt apreciada en els mercats, sobretot del nord d'Espanya, sempre s'ha caracteritzat per tenir gran quantitat de *rossetting*.

Per eliminar el *rossetting* de les pomes i augmentar-ne el calibre calen moltes inversions i majors atencions per part del pagès, (...) que cada vegada necessita més l'ajuda de tècnics i persones expertes en el tema.

(...)

Problemes amb la CEE

Un altre obstacle per a la fructicultura ha estat l'entrada a la CEE. Els pagesos pensaven que seria un avantatge entrar al Mercat Comú perquè rebrien subvencions per millorar l'explotació i també que s'obririen mercats a l'exterior, però ha resultat que la comunitat és autosuficient en fruita i per tant no donen subvencions a les explotacions fruiteres i, per altra banda, se'ls han tancat mercats exteriors i gairebé tota la comercialització d'aquesta fruita va dirigida al mercat de l'Estat espanyol. Per contrapartida han de lluitar amb la fruita dels mercats francesos que com hem dit és de major qualitat, ja que quan França va ingressar a la Comunitat aquesta era deficitària en productes fruiters i es va protegir i subvencionar molt aquests pagesos, que ara tenen explotacions molt modernes, tecnificades i amb grans volums de producció.

Fins i tot es preveu que la Comunitat donarà subvencions de 500.000 PTA per ha cultivada de fruiters, si l'arranquen, però no tornen a plantar. Segons les entrevistes realitzades es dedueix que si aquesta subvenció entra en funcionament els pagesos en edat més avançada s'hi acolliran i per tant desapareixeran moltes explotacions.

Problemes de l'aigua i de regatge

Darrerament una de les qüestions que preocupen més als pagesos d'aquesta zona és la problemàtica de l'aigua, per la qual cosa tècnics del mas Badia, amb l'ajut de la Generalitat, han realitzat uns estudis a fi d'obtenir dades més precises sobre la qualitat de l'aigua i la situació dels aqüífers de la zona.

(...) L'àmbit estudiat per aquests tècnics comprèn tota la zona treballada per nosaltres més el municipi de Garrigoles. En total s'han estudiat al voltant d'uns

500 pous. Aquests pous es distribueixen segons els usos que se'n fa: ramaders, agrícoles, costaners i els que s'utilitzen per a la indústria —que són els menys nombrosos—. Els pous més importants són els de proveïment públic, sobretot pel turisme.

(...) La quantitat d'aigua que s'extreu per al turisme és d'uns 8 hm^3 a l'any. Els regants n'extreuen uns 5 hm^3 anuals.

Actualment el riu Ter no aporta aigua als aqüífers, sinó que en èpoques d'estiatge, de sequera, s'alimenta d'aquests aqüífers.

Als anys 70 l'extracció d'aigua era d'uns 2 hm^3 anuals ja que no hi havia extraccions importants per part de les zones costaneres.

L'any 1982, amb uns estudis piezomètrics efectuats a la zona, s'adonen que els municipis de Gualta i de l'Escala presenten símptomes de sobreexplotació. L'any 85 el con de depressió de Gualta s'estén i també el de l'Escala. Comencen a haver-hi extraccions a la zona de l'Estartit i ara l'embut de Gualta ja travessa el Ter.

El problema d'aquests cons és que són molt profunds i localitzats, però només afecten l'àrea immediata.

Pel que fa a la qualitat d'aigües de la zona, s'ha donat el cas que on presenten pitjors condicions són a les zones lligades als cons de Gualta i l'Escala. On la qualitat dels pous és millor és dins la plana: Albons, Foixà... fins a Torroella. Un dels problemes que porta l'extracció d'aigua és que augmenta la seva salinitat, com passa a Gualta.

En el llit vell del Ter, sota l'Estartit, la qualitat d'aigua és molt dolenta a causa, segurament, d'intrusions marines. Cal dir, però, que llevat de casos molt puntuals, els pous no s'han salinitzat.

El resultat general extret d'aquest estudi sobre l'aigua de la zona del baix Ter és que aquesta és força adequada per al reg. Són aigües bones que en algun lloc poden tenir limitacions. Es rega per aspersió, goteig i en mantell.

Possibles solucions a la problemàtica de la fructicultura

Per tal de resoldre aquesta problemàtica, es pensa que és necessària una capitalització de les explotacions per poder fer front als mercats internacionals. És important que el pagès faci rendible l'explotació i que no esperi massa ajuda de l'administració. Ha de buscar nous mercats, noves tècniques i tot el que calgui per augmentar-ne la productivitat.

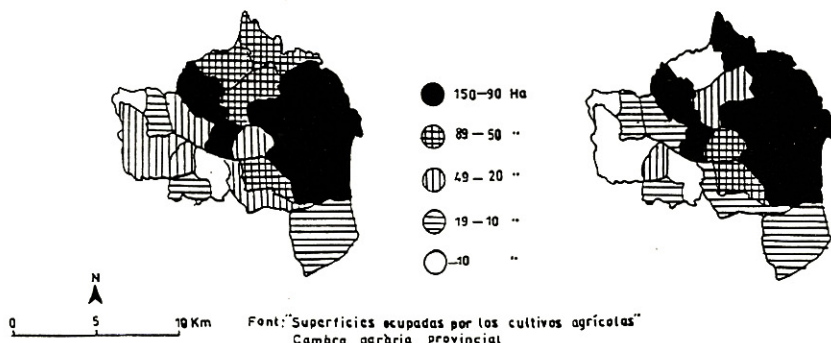
Una de les solucions més viables, encara que molt costosa, és fer una reconversió de les plantacions existents, ja que val la pena conservar i lluitar per la subsistència d'aquesta fructicultura perquè té una infraestructura molt bona i adequada.

Les noves plantacions haurien de produir poma Golden sense *rossetting* i poma vermella de coloració intensa i sempre fruita de calibre gros.

Distribució de les pomeres

1971

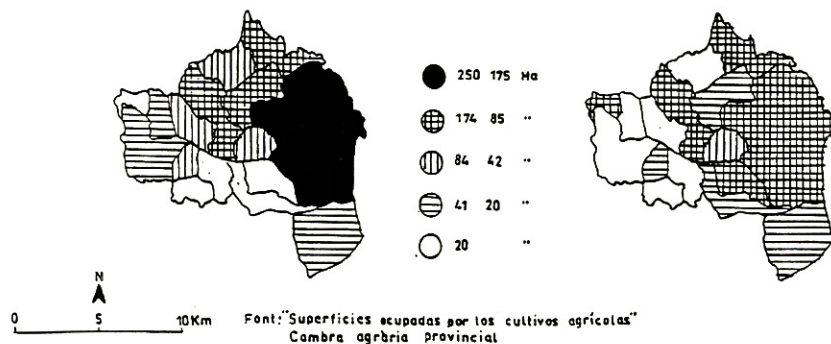
1989

Distribució dels fruiters de regadiu

1971

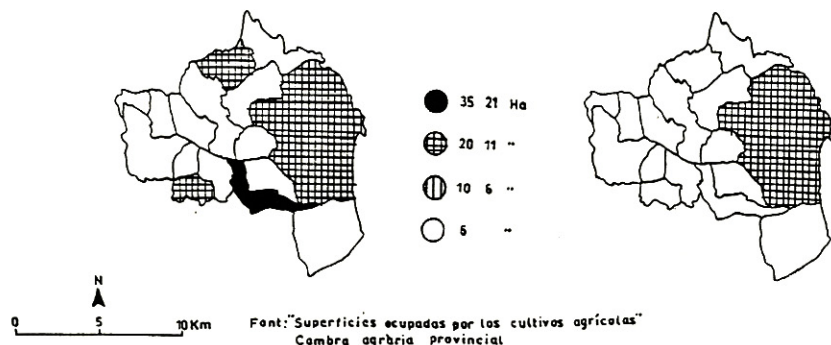
1989

Distribució dels fruiters de secà

1971

1989

També s'ha d'intensificar l'experimentació de noves varietats en diferents contextos geogràfics ja que, especialment en coloració, el comportament d'una varietat pot ser molt diferent en un lloc o un altre. A més, s'hauria de conèixer el comportament i les experiències de noves varietats en països veïns i competitius.

També falta investigació pròpia quant al material vegetal, ja que hi ha una dependència total de l'estranger.

Com hem dit anteriorment, perquè una explotació sigui viable en el futur és necessari que estigui capitalitzada, és a dir, que hi hagi inversions per fer-la rendir al màxim. Per fer possible aquesta capitalització el pagès es troba amb molts problemes de finançament. Actualment hi ha una font de finançament a través del Reglament 797 de la CEE, desenvolupat en l'OM 808/88 del MAPA, per a la millora d'estructures de les explotacions agràries. Malgrat això, moltes de les explotacions viables en el futur sobrepassen àmpliament els límits de pressupost assenyalats en aquest reglament. La reconversió pressuposa un alt cost; com a indicativa es dona la inversió d'un milió de pessetes per hectàrea de nova plantació.

Per a una millora de la promoció i comercialització de la fruita s'ha donat la Denominació de Qualitat Poma de Girona. Aquesta denominació, permet entrar la poma als mercats sota un símbol de qualitat. Les varietats de pomes que poden entrar dins aquesta Denominació de Qualitat de Poma de Girona, entre altres són: Golden Delicious, Starking, Well Spur, Golden Russet, Royal Red i la Jonagolt. La Poma de Girona, es pot presentar en dues categories comercials: EXTRA (etiqueta de color vermell) i PRIMERA (etiqueta de color verd). La poma de Girona es comercialitza amb un distintiu i la marca Q (símbol de qualitat).

Una altra solució seria la d'aplicar conreus alternatius a la zona frutera del Baix Ter. A causa de la saturació de poma que hi ha al mercat, sembla que les varietats tardanes de pera com Conference, Passa-Crassana, etc, tenen un bon avenir. Sembla que en el futur pot haver-hi reconversions de plantacions de pomera a perera, ja que les plantacions de peres que hi ha en aquesta zona han donat un bon resultat, a més, en aquesta fruita el *rossetting* no és cap defecte. Els problemes més grans que presenta aquest cultiu són de tipus fitosanitari. També representa un cert perill el foc bacterià, tot i que sembla que aquí a Girona es donen unes condicions favorables perquè no es manifesti. Les plantacions de peres requereixen unes atencions més grans que altres cultius, igual que també exigeixen una major professionalització del fructicultor.

Per superar aquesta crisi del sector de la fruita és bàsica la professionalització del pagès, ja que en l'agricultura actual s'ha de potenciar molt la part tècnica.

És necessari que el fructicultor estigui al dia en les últimes innovacions, ja que només d'aquesta manera podrà fer rendible la seva explotació. El pagès que no es professionalitzi, en aquest sector, a la llarga no podrà sobreviure.

Dolors Roset
Roser Vidal